

Гурдуз А. І.,

кандидат філологічних наук, доцент,

докторант кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства
Бердянського державного педагогічного університету

«ДІМ, В ЯКОМУ...» МАРІАМ ПЕТРОСЯН У ФЕНТЕЗІЙНОМУ ПОЛІ КІНЦЯ ХХ – ПЕРШИХ ДЕСЯТИЛІТЬ ХХІ СТ.

Анотація. Пріоритетне для пострадянських літератур у ХХІ ст. вироблення концепції самобутнього шляху актуалізує національну міфотворчість, яка найпродуктивніше вираження знаходить у фентезі. Фентезійна природа властива помітному в сучасній російській літературі роману М. Петросян «Дім, в якому...», проте питання його жанрової приналежності відкрите, фіксуємо полюсність оцінок «фентезі – магічний реалізм». З огляду на дискусивне зарахування трилогії до магічного реалізму, а також виявляючи типологічну подібність просторової організації художнього світу «Дому, в якому...» і циклу романів С. Лук'яненка «Варти» вважаємо продуктивним зіставлення цих творів М. Петросян і С. Лук'яненка, що сприяє аргументованому визначенню жанрового типу «Дому, в якому...». У пропонованій статті в результаті вперше здійсненого нами порівняння названих текстів М. Петросян і С. Лук'яненка визначаємо спільність і своєрідність структурно-просторової організації художнього світу в них. Важливим при цьому стають визначення спорідненості й специфіки моделювання М. Петросян і С. Лук'яненком ірреальності, основних принципів діалогізування реального й містичного світів у зіставлюваних творах, а також, з огляду на системну спорідненість указаних художніх параметрів романів, кваліфікація «Дому, в якому...» як належного до фентезійної сфери.

Містичний бік Дому в трилогії М. Петросян оприявнюваний аналогічно до тьмового – сутінкового світу «Варт» С. Лук'яненка: вихованці інтернату здатні свідомо і несвідомо потрапляти в таємничий «ліс» (так само можуть входити в «сутінь» Інші в циклі «Варт»), по-різному заглиблюючись у нього (глибина «сутіні» у «Вартах»). «Лісовий» і «сутінковий» плин часу відмінний від реального – швидший. Механізми сполучення й взаємопроникнення реального й ірреального світів усередині Дому М. Петросян також традиційні для фентезі. Співвідносні в зіставлюваних текстах аспекти фауни і флори, характер повітря. На території «лісу» інтернатівці змінюють власну зовнішність, зокрема, в бік компенсації фізичних вад у реальному житті; так само можуть зазнавати перевтілень у «сутіні» Інші С. Лук'яненка згідно з типом сили, якій служать. Дім у трилогії М. Петросян живий, а «ліс» здатний на емоції. У «Нічній Варті» же «сутінь» кличе і також проявляє почуття. Сприяє підкресленню двосвіту «Дому, в якому...» і «Варт» інтертекст романів, зокрема музичний. З-поміж спільностей зіставлюваних творів також заслуговує на увагу своєрідна фінальна універсалізація ірраціонального простору. Просторова організація, принципи сполучуваності реального й містичного світів і низка інших художніх параметрів «Дому, в якому...» М. Петросян відповідають аналогічним характеристикам циклу романів «Варти» С. Лук'яненка, варіативно виявляючи специфіку. Художні риси трилогії співвідносні з аналогіч-

ними параметрами інших помітних у світовій літературі фентезійних творів. «Дім, в якому...» варто кваліфікувати як приклад фентезійної прози з синтезованими в його тексті елементами інших літературних жанрів сучасності. Окремі положення пропонованої статті можуть увійти до системного дослідження сучасного російського фентезі як частини світового.

Ключові слова: фентезі, магічний реалізм, жанр, типологічна подібність, концепт, інтертекстуальність.

Постановка проблеми. Практика свідчить, що пріоритетне для пострадянських літератур у ХХІ ст. вироблення концепції самобутнього шляху актуалізує національну міфотворчість, яка найпродуктивніше вираження знаходить у фентезі. Інтенсивність і багатомірність розвитку цього жанру в російській літературі говорить про його значний потенціал і важливість, що аргументовано в дослідженнях останнього десятиліття (Є. Дворак, К. Корольов, Я. Королькова, О. Криніцина, Т. Хоруженко й ін.), поряд зі здатністю «транслувати й формувати перевизначення національної ідентичності» [1, с. 4].

Фентезійна природа властива роману Маріам Петросян «Дім, в якому...» («Дом, в котором...», 2009), котрий є одним із найпомітніших явищ перших десятиліть у російській літературі («Російська премія», 2010), проте питання жанрової приналежності якого в національному літературознавстві поки відкрите. Полюсність оцінок «фентезі – магічний реалізм» стосовно трилогії зумовлена, зокрема, її «множинною модальністю» [2, с. 49], аспектною увагою у статтях і рецензіях до своєрідності окремих рівнів художньої організації твору і відсутністю його системних компаративних студій усередині означених жанрових профілів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найчастіше «Дім, в якому...» М. Петросян зараховують до фентезі (О. Лебьодушкина [3, с. 21], Є. Риц [4], О. Бойко [5, с. 13], Л. Мойжес [6] та ін.) або магічного реалізму (А. Біякаєва [7], О. Осипова [8] й деякі ін.), хоча іноді визначають більш абстрактно – фантастика [9, с. 192]. Закономірно, що як фентезійну – правда, на рівні констатації й без чітких аргументів – трилогію кваліфікують автори поодиноких дописів з елементами компаративізму. Так, О. Лебьодушкина розглядає «Дім, в якому...» в контексті новітніх російських романів про дитину-сироту й торкається питання впливу на М. Петросян аніме-культури [3, с. 21], а О. Бойко безпосередньо зіставляє роль епіграфів у «Домі, в якому...» і «Гонимарнику» Дари Корній як у співвідносних фентезійних текстах [2].

Без урахування визнаних у російському й світовому літературознавстві концепцій і систематик фентезійної літератури (О. Ковтун, Ф. Мендлесон, Л. Хантер, К. Манлова

та деяких інших учених) А. Біякаєва специфічно й часом дискусивно в методологічному плані доводить належність «Дому, в якому...» до магічного реалізму в системі магічної прози [7, с. 13], до останньої зараховуючи й фентезі [7, с. 5] і водночас указуючи на перетворення у фентезі ж сучасного магічного реалізму [7, с. 32]. У результаті такого своєрідного бачення проблеми виникає певний компроміс жанрового тлумачення трилогії М. Петросян. Поспішно номінуючи магічний реалізм найпопулярнішим для визначення «...сукупності творів... в яких до реалістичного розповідання влітаються фантастичні, містичні, міфологічні елементи» [8, с. 254], О. Осипова у відповідній площині розглядає «Дім, в якому...», спираючись, зокрема, на властиву міфологічній свідомості систему бінарних опозицій у трилогії та апелюючи до монографії О. Гугніна (з некоректним положення щодо визнання історичної дійсності у творах фентезі [10, с. 106–107]) і дисертації А. Біякаєвої (із суперечливим баченням масштабності, зокрема, магічного реалізму як явища [7, с. 7, 52, 79] і відокремлення творів фентезі від літератури постмодернізму [7, с. 55, 58]). Сама ж М. Петросян серед улюблених книг називає фентезійні [11].

Актуальність проблеми жанрової ідентифікації «Дому, в якому...», отже, загострюється у зв'язку з необхідністю його об'єктивного вивчення в системі сучасного літературного процесу з погляду традиції й новаторства. З огляду на часом полемічні концепції дослідників, які визначають належність трилогії до магічного реалізму в результаті розгляду її в колі творів магічного реалізму з частковим (А. Біякаєва) чи повним (О. Осипова та ін.) ігноруванням (об'єктивно присутнього в трилогії) фентезійного фактора, а також виявляючи типологічну подібність структурно-просторової організації художнього світу «Дому, в якому...» і циклу романів С. Лук'яненка «Варти» («Дозорь», 1998–2014) – одного з найбільш резонансних [12, с. 104] взірців російської міської фентезійної прози, вважаємо продуктивним зіставлення цих творів М. Петросян і С. Лук'яненка, що сприятиме аргументованому визначенню жанрового типу «Дому, в якому...». Підкреслимо, що таке порівняння враховує літературні вподобання самої письменниці.

Мета статті – у результаті вперше здійснюваного нами полірівневого зіставлення текстів «Дому, в якому...» М. Петросян і «Варт» С. Лук'яненка визначити спільність і своєрідність структурно-просторової організації художнього світу в цих творах. Важливим при цьому стають а) виявлення спорідненості й специфіки моделювання М. Петросян і С. Лук'яненком ірреальності, б) зіставлення основних принципів діалогізування реального й містичного світів у названих текстах, в) з огляду на системну спорідненість указаних художніх параметрів цих творів кваліфікація «Дому, в якому...» як належного до фентезійної сфери.

Виклад основного матеріалу. Містичний бік Дому в трилогії М. Петросян оприявнюваний аналогічно до тіньового – сутінкового світу «Варт» С. Лук'яненка: вихованці інтернату, які користуються фактично тільки прізвиськами (співробітники Нічної Варти у своєму середовищі також часто називають одне одного в такий спосіб: Сова, Тигрєня, Ведмідь та ін.), здатні свідомо (Ходоки) – навіть за кодексом [13, с. 501], правилами [13, с. 570] – і несвідомо (Стрибуни) потрапляти в таємничий «ліс» (так само можуть входити у «сутінь» Інші в циклі «Варти»), по-різному заглиблюючись у нього (глибина «сутіні» у «Вартах» [14, с. 518]). І «ліс», і «сутінь» як пара-

лельні реальності світу стають об'єктами дослідження петросянівських інтернативців і лук'яненковських вартових; у творах обох митців у цих ірраціональних просторах може відбуватися полювання. «Лісовий» і «сутінковий» плін часу відмінний від реального – швидший [13, с. 609; 14, с. 67].

Механізми сполучення і часом узаємопроникнення реального й ірреального світів усередині Дому М. Петросян також традиційні для фентезі, прикладом чому можуть слугувати таємничі процеси в будинку альтернативного Лондона у «Джонатані Стренджі і містері Норреллі» Сюзанни Кларк («Jonathan Strange & Mr Norrell», 2004). Порівняймо сцени в російській трилогії: «Коридор... повівся дивно. Він тричі роздвоювався... Урешті-решт в якомусь мерзеному заваленому сміттям кутку – в Домі таких узагалі не було... його люб'язно взяв під руку незнайомий хлопчик...» [13, с. 745]; «Шлях до лісу розпочинався з коридора, від дверей спальень...» [13, с. 141] – з аналогічними сценами в англійському романі: «Це було так, ніби будинок на Харлі-стріт випадково потрапив усередину іншого будинка, набагато більшого і старовинного» [15, с. 189]; «...Пиккадиллі розташована безпосередньо біля чарівного лісу» [15, с. 177].

Зіставлення з текстом англійської письменниці наводимо не випадково: якщо саме згадану сцену в «Домі, в якому...», де коридор виявляється «шляхом до Лісу», А. Біякаєва трактує як приклад сполучення «природного і надприродного» згідно з канонами магічного реалізму [7, с. 13], то роман С. Кларк, де реальність та ірреальність діалогізують так само, як і в трилогії М. Петросян, кваліфікований Ф. Мендлесон як фентезі «вторгнення» [16, с. 163]. Аналогічно модельовано й часопростір «Варт», наприклад: «Я подивився крізь сутінь: два яскраві помаранчеві вогні наближались до під'їзду» [14, с. 79] або: «Увійшов у сутінь і вибрався на дах» [14, с. 109].

Слід зазначити, що адекватне визначення й вивчення того чи іншого твору у спектрі фентезі чи магічного реалізму об'єктивно ускладнене відсутністю уніфікованої дефініції і тлумачення як першого [17, с. 2], так і другого понять [7, с. 6], причому пошуки вирішення цієї проблеми в обох випадках тривають співвідносно – в укрупненому форматі [17, с. 2; 7, с. 38].

У паралельній реальності «Дому, в якому...» «повітря довкола густішає, заростаючи клаптями вати» [13, с. 572]; так само «сутінь» у художньому світі С. Лук'яненка має властивість згущатися [14, с. 62], а туман у ній «густий, в'язкий, грудкуватий» [14, с. 121]. Співвідносні в зіставлюваних текстах аспекти фауни і флори: показово, що в «сутіні» росте синій мох («синій мох укривав усе суцільним килимом» [14, с. 307], а «дорога до Лісу заростає колочками» [13, с. 571].

На території «лісу» інтернативці М. Петросян змінюють власну зовнішність [13, с. 144], зокрема в бік компенсації фізичних вад у реальному житті (напр., Лорд-«візочник» тут набуває ноги [13, с. 254], а Сліпий стає вовком), так само можуть зазнавати перевтілень у «сутіні» Інші С. Лук'яненка згідно з типом сили, якій служать (голова московських Темних Завулон перетворюється на демона [14, с. 310], відповідно до своєї природи трансформується в «сутіні» вампір Костя [14, с. 33] і под.).

У світах обох творів так чи інакше звертаються і застосовують магічні амулети й замовляння, причому одне з ключових понять у «Вартах», сила, оригінально й стилістично знижено виринає в тексті «Дому, в якому...» – це амулет «Велика Сила»: «Та Велика Сила на шнурку не давала спокою» [13, с. 99]. Важливий концепт у світі Лук'яненкових романів – гра

[14, с. 62, 217] є засадничим для життя Дому в романі М. Петросян: тут триває «Велика гра» [13, с. 754], «...у Грі все всерйоз» [13, с. 754] і под.

Дім у трилогії М. Петросян «...живий і... також уміє любити» [13, с. 54], має свої бажання [13, с. 572], може «не прийняти» людину, а «Зворотний Бік Дому» має «драговини», «ліс» здатний на емоції: «посміхається» [13, с. 78], «примхливий і боязливий» [13, с. 140], «...нетерплячих... не любив і міг відсунутися» [13, с. 140]. У «Нічній Варті» же «...сутінковий світ уповзає в нас (Інших. – А. Г.), кличе, нагадує про себе» [14, с. 67], «сутінь» у недосвідченого прибульця «...висмокче... все живе» [14, с. 69] і також проявляє почуття: «Сутінь любить, коли в неї входять...» [14, с. 313]. Деякі вихованці Дому М. Петросян, які назавжди пішли до його містичного «лісу», стають «Тими, що сплять», – «не живі й не мертві» [13, с. 920]; у «Вартах» знаходимо застереження про «сутінкову кому» [14, с. 67], і в «сутіні» можна залишитися, як це зробив Мерлін у «Сутінковій Варті».

Сприяє підкресленню двосвіту «Дому, в якому...» інтертекст роману – в першу чергу, керролівський, де репрезентативними можуть бути такі відчуття Сліпого: «І тепер він знав, що відчувала Аліса, коли посмішка Чеширського Кота лігала над нею в повітрі... Так посміхався також і Ліс» [13, с. 143]. Подібна функція у «Вартах» фрагментів текстів пісень музичних гуртів «Пікнік», «Воскресіння», «Сплін», «Арія», «Наутилус Помпіліус» та ін., що виражає роль музичного – переважно західного, інтертексту і в творі М. Петросян [18, с. 53]: тут прямо чи деформовано інсталювані уривки пісень сполучені в єдиний корпус «пісень Дому» [13, с. 300]. Водночас у «відкритий» часопростір романів С. Лук'яненка вельми широко вписаний світовий культурно-історичний контекст з обігруваними елементами альтернативної історії; загалом ж інтертекст «Варт» орієнтований на російську культуру. В інтертексті ж майже герметичного часопростору твору М. Петросян натовість домінує античний код, пронизуючи трилогію ідеєю класичного «фатуму» (згадувано Арахну, Медузу Горгону, Гекубу, Януса, Гомера, Аристотеля, гарпію, грифона; прізвиськами інтернатівців стають Сфінкс, Помпей, Химера; одна зі сцен була «...явно запозичена з грецької міфології...» [13, с. 607]).

З-поміж спільностей текстів «Дому, в якому...» і «Варт» також звертає увагу своєрідна фінальна універсалізація ірраціонального простору. У четвертому томі циклу Антон Городецький робить висновок про безкінечність «сутіні» з огляду на її кільцеподібність і про те, що найглибший рівень «сутіні» фактично становить реальний світ людства: «...усі ми живемо на сьомому шарі Сутіні» [14, с. 1207]. Ті ж вихованці Дому М. Петросян, які змогли вийти в «зовнішність» і вижити в ній, несуть у собі фізично напівзруйнований Дім [13, с. 945], що вічно живе в їхніх душах.

Висновки. Як видно, просторова організація, основні принципи діалогізування реального і містичного світів і низка інших художніх параметрів «Дому, в якому...» М. Петросян відповідають, у першу чергу, аналогічним характеристикам циклу романів «Варти» С. Лук'яненка, варіативно виявляючи власну специфіку, а отже, трилогія перебуває у фентезійному силовому полі. Найближчою до істини в жанровому визначенні трилогії в такий спосіб є думка Л. Мойжеса, що вихованці Дому в певних ситуаціях поведуться «як герої «міського фентезію»» [6] (при цьому подане ним обмеження в поведінці персонажів видається зайвим). Художні риси «Дому, в якому...»

співвідносні з аналогічними параметрами інших помітних у світовій літературі фентезійних творінь. Заалом сказане свідчить про органічність російського фентезійного сегмента ХХІ ст. у світовому контексті закономірних тенденцій розвитку жанру. Зважаючи на популярність «Варт» С. Лук'яненка серед читацької й глядацької (екранізації реж. Т. Бекмамбетова 2004 і 2005 рр.) російської аудиторії, вплив на національний культурно-мистецький процес (написання іншими митцями у співтворстві з С. Лук'яненком й автономно продовжень і стилізацій циклу, зокрема, В. Васильєвим, І. Кузнецовим, Є. Гаркушевим і деякими іншими; поява тематичних комп'ютерних ігор тощо), можна припустити певну рецепцію М. Петросян матеріалу «Варт», хоча фактичних підтверджень цьому немає. «Дім, в якому...», відповідно, варто кваліфікувати як приклад фентезійної прози з синтезованими в його тексті елементами інших літературних жанрів сучасності.

Окремі положення пропонованої статті можуть бути розширені й доповнені та згодом увійдуть до перспективного комплексного дослідження сучасного російського фентезі як частини слов'янського і світового.

Література:

1. Криницина О.П. Славянские фэнтэзи в современном литературном процессе: поэтика, трансформация, рецепция : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.01.01 «Русская литература» / Пермский. гос. пед. ун-т. Пермь: [б. и.], 2011. 23 с.
2. Кихней Л.Г. Поликультурное или культурно не атрибутированное пространство как воплощение иносбытия в современной «мистической прозе» (М. Петросян, В. Пелевин, Л. Наумов). *Россия в мире: проблемы и перспективы развития международного сотрудничества в гуманитарной и социальной сфере* : материалы VI Междунар. науч.-практ. конф., Москва – Пенза, 25–26 марта 2019 г. / отв. ред. Д.Н. Жаткин, Т.С. Круглова. Москва – Пенза, 2019. С. 46–55.
3. Лебедушкина О.П. «Дом, в котором...» Мариам Петросян как «итоговый текст» десятилетия. *Филологический класс*. 2011. № 25. С. 20–21.
4. Риц Е. Над гнездом белой вороны. *booknik*. 9 ноября 2009 г. URL: <http://booknik.ru/today/fiction/nad-gnezdom-beloyi-vorony/>
5. Бойко О. Функції епіграфів у сучасному фентезі: (на матеріалі Д. Корній «Гонимарник» і М. Петросян «Дом, в якому...»). *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Філологія*. 2019. Вип. 1 (41). С. 13–17.
6. Мойжес Л. Культ одной книги: как устроен «Дом, в котором...» Мариам Петросян. *DTF*. 22.01.2019. URL.: <http://dtf.ru/read/37219-kult-odnoy-knigi-kak-ustroen-dom-v-kotorom-mariam-petrosyan>
7. Биякаева А.В. Роман М. Петросян «Дом, в котором...» в контексте современной магической прозы : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.01 «Русская литература» / Омский гос. ун-т им. Ф. М. Достоевского. Омск, 2017. 186 с.
8. Осипова О.И. Магический реализм сквозь призму художественного конфликта. *Научный диалог*. 2020. № 11. С. 254–268.
9. Галина М. Дом, Наружность и Лес. Рец. на кн.: Петросян М. Дом, в котором... Москва: Livebook/Гаятри, 2009. 960 с. *Новый мир: ежемес. журн. худож. л-ры и обществ. мысли*. 2010. № 4. С. 189–194.
10. Гугнин А.А. Магический реализм в контексте литературы и искусства XX века: (Феномен и некоторые пути его осмысления). Москва : РАН, Ин-т славяноведения, Науч. центр славяно-германских исследований, 1998. 117 с.
11. Петросян М. «Новых книг от меня ждать не стоит...»: Лауреат «Русской премии» – о том, откуда взялись и куда ушли её герои: интервью; беседовала Г. Юзефович. *Частный корреспондент*.

2010. 12 апреля. URL: http://www.chaskor.ru/article/mariam_petrosyan_novyh_knig_ot_menya_zhdai_ne_stoit_15919
12. Майер Б.О. «Иные» в литературе и в жизни. *Идеи и идеалы*. 2010. № 4 (6). Т. 1. С. 104–109.
  13. Петросян М. Дом, в котором... Москва : Livebook, 2015. 960 с.
  14. Лукьяненко С.В. Ночной Дозор. Сумеречный Дозор. Последний Дозор: [фантаст. романы]; Лукьяненко С.В., Васильев В.Н. Дневной Дозор: [фантаст. роман]. Москва : АСТ: АСТ Москва: Хранитель, 2006. 1211, [5] с.
  15. Clarke S. Jonathan Strange & Mr Norrell: a novel. London: Bloomsbury, 2009. 841 p. URL: <https://ru.pdfdrive.com/jonathan-strange-and-mr-norrell-e193201877.html>
  16. Mendlesohn F. Rhetorics of Fantasy. Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press, 2008. 307 p.
  17. James E., Mendlesohn F. Introduction. *The Cambridge Companion to Fantasy Literature*; ed. by E. James, F. Mendlesohn. New York: Cambridge University Press, 2012. P. 1–4.
  18. Синегубова К.В. Музыкальные коды в романе М. Петросян «Дом, в котором...». *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2020. Т. 13. Вып. 10. С. 50–54.

Gurduz A. “The House in Which...” by Mariam Petrosyan in the fantasy field of the end of the XX – the first decades or the XXI century

Summary. The elaboration of the concept of the original way is priority for post-Soviet literatures in the XXI century, and it actualizes national myth-making, which finds the most productive expression in fantasy genre. Fantasy traits is characteristic of M. Petrosyan’s novel “The House in Which...”, that is noticeable in modern Russian literature, but the question of its genre affiliation is open, and we fix the polarity of assessments “fantasy – magical realism”. Given the debatable attribution of the trilogy to magical realism, as well as revealing the typological similarity in the spatial organization of the art world “The House in Which...” and the cycle of novels by S. Lukyanenko “Watches” we consider productive comparison of these works M. Petrosyan and S. Lukyanenko, which will contribute to a reasoned definition of the genre type “The House in Which...”. In the proposed article, as a result of our first comparison of the texts “The House in Which...” by M. Petrosyan and “Watches” by S. Lukyanenko, we determine the commonality and originality of the structural and spatial organization of the artistic world in these works. It is important to determine the kinship and specificity by M. Petrosyan and S. Lukyanenko’s modeling of unreality; basic principles

of dialogizing the real and mystical worlds in the compared works, as well as in view of the systemic affinity of these artistic parameters of these works to qualify the belonging of the “The House in Which...” to the fantasy sphere. The mystical side of the House in M. Petrosyan’s trilogy is manifested similarly to the shadowy-twilight world of S. Lukyanenko’s “Watches”: the boarding school students are able to consciously and unconsciously fall into the mysterious “forest”).

The mystical side of the House in M. Petrosyan’s trilogy is manifested similarly to the shadowy-twilight world of S. Lukyanenko’s “Watches”: the boarding school students are able to consciously and unconsciously fall into the mysterious “forest” (similarly, Others in the “Watches” cycle may fall into the “dusk”), in different ways delving into it (the depth of the “dusk” in the “Watches”). “Forest” and “dusk” time is different from the real – it is faster. The mechanisms of connection and interpenetration of real and unreal worlds inside the House of M. Petrosyan’s novel are also traditional for fantasy. The aspects of fauna and flora, the nature of the air are correlated in the compared texts. On the territory of the “forest” children in M. Petrosyan’s novel change their appearance, in particular – in the direction of compensation for physical defects in real life; Others in the S. Lukyanenko’s “Watches” can also be reincarnated according to the type of force they serve. The house in M. Petrosyan’s trilogy is alive, and the “forest” is capable of emotions. In “Night Watch”, the “dusk” calls for people and also shows feelings. The intertext of these novels, in particular the musical one, helps to emphasize the two worlds of “The House in Which...” and “Watches”. Among the similar traits of the texts of these novels also draws attention to a kind of final universalization of irrational space. Spatial organization, principles of dialogue of real and mystical worlds and a number of other artistic parameters of “The House in Which...” by M. Petrosyan correspond to similar characteristics of the cycle of novels “Watches” by S. Lukyanenko, variably revealing specificity. A number of artistic features of “The House in Which...” is correlated with similar parameters of other fantasy works noticeable in the world literature. “The House in Which...” must be qualified as an example of fantasy prose with elements of other literary genres of the present synthesized in its text. Some provisions of our article may be included in the systematic study of Russian fantasy as part of the world literature.

Key words: fantasy, magical realism, genre, typological similarity, concept, intertextuality.